

GENEL GEREKÇE

Bilim ve teknikte meydana gelen hızlı gelişmeler ve artan nüfusa bağlı olarak günümüzde çok farklı uyuşmazlık türleri ortaya çıktığı gibi uyuşmazlıkların sayısında da büyük artışlar meydana gelmiştir. Uyuşmazlıkların dava dışında dostane yöntemlerle, daha az masrafla ve daha kısa sürede çözümünü yaygınlaştırmak ve hepsinden önemlisi sosyal barışı tesis etmek amacıyla geliştirilen alternatif uyuşmazlık çözüm yolları, dünyanın pek çok ülkesinde farklı şekil ve kapsamda uygulanmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Avustralya gibi Anglo-Sakson hukuk sistemini uygulayan ülkelerde doğan ve yayılan alternatif uyuşmazlık çözüm yolları, diğer hukuk sistemlerince de benimsenmiştir. Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları, kıt'a Avrupası hukuk sisteminde de önemli bir gelişme kaydetmiş ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 16/9/1986 tarihli ve R (86) 12 sayılı Tavsiye Kararına konu olmuştur. Bu kararda uyuşmazlıkların mahkeme dışı çözümü ve bunun için gerekli usullerin geliştirilmesi üye ülkelere tavsiye edilmiştir.

Türk Hukuku da bu gelişmelerden etkilenmiştir. Nitekim bazı ceza uyuşmazlıklarının uzlaşma yöntemiyle çözümlenmesini öngören 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve hukuki uyuşmazlıkların arabulucular aracılığıyla dostane şekilde çözümlenmesini öngören 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu yürürlüğe konulmuş olup bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname (659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname), genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idarelerin hukuk hizmetlerinin etkili, verimli ve usul ekonomisine uygun şekilde yerine getirilmesi, bu hizmetlerin yürütülmesinde uygulama birliğinin sağlanması ve idarenin taraf olduğu uyuşmazlıklarda sulh yoluna yönelik usul ve esasların belirlenmesi amacıyla çıkarılmıştır. Ancak bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girmesinden itibaren yaklaşık yedi yıl geçmesine rağmen bir alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak düzenlenmiş olan sulh yoluna ilişkin hükümlerin etkin ve yeterli bir şekilde uygulanmadığı görülmektedir. Bunun sebebi olarak, hukuki uyuşmazlık değerlendirme komisyonlarının uyuşmazlıkların sulh yoluyla çözümlenmesinde görüş vermekle görevli olmaları, bu komisyonların sürekli olarak görev yapmayıp her uyuşmazlık için yeniden oluşturulması, anılan komisyonda görev yapan personelin karar verme noktasında görev ve yetkilerini kullanmamaları, bu kişilerin yeterli hukuki korumaya sahip olmaması ve sulh yolunun zorunlu olmaması gösterilmektedir. Bu hususlar göz önüne alınarak Tasarıyla sulh yolunun daha etkin ve verimli şekilde uygulanmasını sağlayacak düzenlemeler yapılmaktadır.

Bu doğrultuda;

-Hukuki uyuşmazlık değerlendirme komisyonunun ismi sulh komisyonu şeklinde değiştirilerek üye sayısının artırılması,

-Komisyonların sürekli görev yapması, taşrada sulh komisyonu kurulabilmesi ve iş yoğunluğu dikkate alınarak merkez ve taşrada birden fazla komisyon kurulabilmesi,

-Sulh komisyonlarının beş yüz bin Türk Lirasına kadar olan uyuşmazlıkları nihai olarak sonuçlandırabilmesi, bu miktarın üstündeki uyuşmazlıklar için ilgili makamlara sulh konusunda görüş bildirmesi,

-Adli yargıda tazminat ve alacak davası açmadan veya bu konuda icra takibine başlamadan önce sulh yolunun denenmesinin zorunlu olması,

-Sulh komisyonu üyelerine, inisiyatif alabilmeleri amacıyla hukuki koruma getirilmesi,

-İdarelerin kendi aralarında ortaya çıkan uyuşmazlıkların sulh komisyonlarının müşterek olarak toplanmasıyla çözümlenmesi,

-Devlet tüzel kişiliği içinde olmaları sebebiyle, Bakanlıklar arasındaki uyuşmazlıkların müşterek komisyonca çözümlenememesi halinde Başbakanlık Sulh Komisyonunca kesin olarak çözümlenmesi,

-659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamedeki değişikliklere uyum sağlamak amacıyla 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun “Görevli olmayan yerlere başvurma” kenar başlıklı 9 uncu, “İptal ve tam yargı davaları” kenar başlıklı 12 nci ve “Doğrudan doğruya tam yargı davası açılması” kenar başlıklı 13 üncü maddelerinde değişiklik yapılması, öngörülmektedir.

Tasarıyla, gerçek ve tüzel kişiler ile idarelerin taraf oldukları uyuşmazlıkların en az masrafla, hızlı ve dostane bir şekilde çözümlenmesi ve yargının iş yükünün azaltılması amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Mevcut düzenlemeye göre, çözümlenmesi idari yargı mercilerinin görevine girdiği halde, adli yargı yerlerine açılmış davaların görev yönünden reddi üzerine idari yargıda doğrudan dava açılması mümkündür. 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede yapılması öngörülen değişikliklerle tam yargı davası veya idari işlemin iptali üzerine tam yargı davası açılmadan önce sulh yoluna başvurulması zorunluluğu getirilmesine bağlı olarak, düzenlemeyle; ilgili idarenin anılan Kanun Hükmünde Kararname kapsamında olması halinde, idari yargıda tam yargı davası açılmadan önce idareden sulh talebinde bulunulması veya dava açacak idarenin ilgili idareyi sulhe davet etmesi zorunluluğu getirilmektedir. Ancak adli yargı mercilerinde dava açılmadan önce sulh yoluna başvurulmuş olması halinde, yeniden bu yola başvurulamayacaktır. İlgili idarenin 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında olmaması halinde, sulh yoluna başvurulmadan doğrudan dava açılabilir.

MADDE 2- 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede yapılması öngörülen değişiklikle, Kararname kapsamındaki idareler tarafından tesis edilen işlemlerin iptali üzerine açılacak tam yargı davalarından önce, sulh yoluna başvurma zorunluluğu getirilmektedir.

Bu düzenlemeye bağlı olarak maddeye eklenen fıkrayla, 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin sulh yoluna ilişkin hükümleri ile bu Kanun hükümleri arasında bağlantı kurulmaktadır. Buna göre, 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamına giren idareler aleyhine açılan bir iptal davası sonuçlandıktan sonra tam yargı davası açılmadan önce, sulh yoluna başvurulması; uyuşmazlığın iki tarafının da idare olması halinde ise dava açılmadan önce karşı tarafın sulhe davet edilmesi gerekecektir. Ancak anılan Kanun Hükmünde Kararname kapsamında olmayan idareler bakımından mevcut hüküm uygulanacak ve sulh yoluna başvurulmadan tam yargı davası açılabilir.

MADDE 3- Maddeye eklenen ikinci fıkrayla, birinci fıkra uyarınca başvuru yapılan idarenin 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında olması halinde, bu başvurunun sulh yoluna başvuru olarak kabul edileceği ve ilgili idarece sulh işlemlerinin yürütüleceği hüküm altına alınmaktadır. Sulhün gerçekleşmemesi veya gerçekleşmemiş sayılması halinde süresi içinde dava açılabilir. Böylece, 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin sulh yoluna ilişkin hükümleri ile bu Kanun hükümleri arasında bağlantı kurulmaktadır.

Öte yandan, görevli olmayan adli yargı mercilerine açılan tam yargı davasının görev yönünden reddi üzerine, ilgili idarenin 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında olması halinde, idari yargı mercilerinde tam yargı davası açılmadan önce sulh yoluna başvurulması gerekmektedir.

MADDE 4- Tasarıyla, 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin kapsamına giren idarelerin sayısının artırılması ve sulh yolunun idarenin taraf olduğu bazı adli ve idari uyuşmazlıklarda zorunlu hale getirilmesine bağlı olarak, Kanun Hükmünde Kararnamenin adı değiştirilmektedir.

Alternatif bir uyuşmazlık çözüm yolu olan sulhün, idarenin taraf olduğu bazı adli ve idari uyuşmazlıklar bakımından zorunlu hale getirilmesi ve bu kapsamda sulh yoluna ilişkin ayrıntılı hükümlere yer verilmesi nazara alınarak, 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin, idarelerin hukuk hizmetlerinin etkili, verimli ve usul ekonomisine uygun şekilde yerine getirilmesi, bu hizmetlerin yürütülmesinde uygulama birliğinin sağlanması olarak belirlenen amaçları arasına; idarelerin taraf oldukları uyuşmazlıkların dava açılmadan veya icra takibi yapılmadan önce sulh yoluyla çözümlenmesi de eklenmektedir.

Birinci maddenin ikinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle, Kanun Hükümünde Kararnamenin kapsamı genişletilmektedir. Buna göre, 5018 sayılı Kanuna ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerine ilave olarak (IV) sayılı cetvelde yer alan sosyal güvenlik kurumları Kararname kapsamına alınmaktadır.

Ayrıca, idarelerin zorunlu sulh yoluna tabi uyuşmazlıklarından 29/6/1938 tarihli ve 3533 sayılı Kanun kapsamında olanlara öncelikle bu Kanun Hükümünde Kararname hükümleri uygulanacak, tarafların sulh olamaması halinde, 3533 sayılı Kanun uyarınca zorunlu tahkim yolu işletilecek; idarelerin tarafı olduğu uyuşmazlıkların zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına tabi veya iç ya da dış tahkim kapsamında olması halinde ise bu Kanun Hükümünde Kararnamede düzenlenen sulh yoluna ilişkin hükümler uygulanmayacaktır.

MADDE 5- Maddeyle, hukuk birim amiri, muhakemat hizmeti, sulh talebi, sulhe davet, sulh yoluna başvuru tanımlanmakta, birinci maddede yapılan değişiklikle Kanun Hükümünde Kararnamenin kapsamı genişletildiğinden, mevcut idare tanımı değiştirilmektedir. Ayrıca uyuşmazlıkların sulh yoluyla çözümlenmesine ilişkin iş ve işlemleri yürüten komisyonun yapısının ve görevlerinin değiştirilmesine bağlı olarak bu işlemleri yürüten komisyonun adı ve tanımı da değiştirilmektedir.

MADDE 6- Tasarıyla, Kanun Hükümünde Kararnamenin kapsamının genişletilmesi ve bazı uyuşmazlıklarda sulh yoluna gidilmesinin zorunlu hale getirilmesinin öngörülmesi nedeniyle Kanun Hükümünde Kararnamenin uygulanması ve yorumlanmasında gözetilecek ilkeler arasına idarenin taraf olduğu uyuşmazlıkların sulh yoluyla çözümlenmesi hususu eklenmektedir.

Öte yandan, uygulamada, aleyhe sonuçlanacağı kuvvetle muhtemel olan ve kamu menfaati elde edilemeyeceği açıkça anlaşılan davaların açılabilmesi, bu durumun idarenin ve yargının iş yükünün artmasına, gereksiz emek ve zaman israfına, idarenin ve vatandaşın gereksiz yere nizalı duruma gelmesine neden olduğu görülmektedir. Bu sakıncaların önüne geçilmesi amacıyla fıkraya eklenmesi öngörülen (d) bendiyle idarelerin maddi ve hukuki sebeplerle kamu menfaati elde edilemeyeceği açıkça anlaşılan veya istikrar kazanmış yargı kararları nedeniyle aleyhe sonuçlanacağı muhakkak olan davaları açmamaları, icra takibi yapmamaları ve kanun yollarına başvurmamaları ilke olarak benimsenmektedir.

MADDE 7- Maddeye eklenen fıkrayla, idarelerin taşra hukuk birimlerinin muhakemat hizmetleri yönünden merkez teşkilatının hukuk birimi tarafından denetlenmesi öngörülmektedir. Düzenlemeyle, taşra hukuk birimlerinin daha etkin ve verimli şekilde denetlenmesi, merkez ve taşra hukuk birimleri arasında eşgüdümün sağlanması, iş ve işlemlerdeki aksaklıkların mesleki deneyim ve hukuk bilgisine sahip meslek mensuplarınca tespit edilerek giderilmesi, ortaya çıkan sorunlara ortak çözümler üretilebilmesi ve bu yolla muhakemat hizmetlerinin kalitesinin artırılması amaçlanmaktadır.

MADDE 8- Mevcut düzenlemeye göre idareler muhakemat hizmetlerini kendi istihdam edecekleri hukuk müşavirleri ve avukatlardan veya Maliye Bakanlığından sağlayabilmektedirler. Bakanlıklar ve bağlı kuruluşları da birbirlerinden muhakemat hizmetlerini yürütmek üzere hizmet talebinde bulunabilmektedirler. Ancak, bu hususta bir öncelik sıralaması bulunmamaktadır. Maddede yapılan değişiklikle, idareler muhakemat hizmetlerini öncelikle kendi istihdam ettikleri hukuk müşaviri veya avukatlar aracılığıyla karşılayacaklardır. İhtiyacın bu şekilde temin edilememesi halinde idareler Maliye Bakanlığından hizmet talebinde bulunabileceklerdir. Ancak bakanlık ve bağlı kuruluşlarının Maliye Bakanlığından hizmet talebinde bulunmadan önce muhakemat hizmetlerinin yürütülmesini birbirlerinden talep etmeleri gerekmektedir.

MADDE 9- Maddenin ikinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle, idareleri adli ve idari yargıda, icra mercileri ve hakemler nezdinde vekil sıfatıyla doğrudan temsil yetkisi muhakemat müdür yardımcılarında da verilmekte, ayrıca temsil yetkisinin dava, icra ve tahkim işlerine ilişkin olmak kaydıyla idarelerle süreli işlerde doğrudan yazışma yetkisini de kapsadığı hükme bağlanmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında yapılan değişiklikle, 5 inci maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen usullere göre muhakemat hizmeti temin edilemeyen hallerde adli ve idari davalar ile icra takiplerini yürütmek üzere merkez ve taşra birim amirlerine üst yönetici tarafından verilebilecek olan temsil yetkisinin, merkez ve taşra birim amir yardımcılarında da verilebilmesi düzenlenmektedir.

Maddeye eklenen beşinci fıkrayla, idarelerin taşra birimlerinin eylem ve işlemlerinden kaynaklanan ve valilikler veya kaymakamlıklar husumetiyle görülen dava ve icra dosyalarının takibinin, ilgili idarenin taşra birimi tarafından yapılması hükme bağlanmaktadır. Böylece, bu kapsamdaki dava ve takiplere ilişkin temsil ve takip sorunu ortadan kaldırılmak suretiyle işlerin kurumsal bütünlük içerisinde ve etkin olarak yürütülmesi sağlanacaktır.

Öte yandan, 6771 sayılı Kanunla Anayasada yapılan değişiklikle, askeri mahkemeler ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kaldırıldığından, maddenin mevcut beşinci fıkrasında uyum düzenlemesi yapılmaktadır.

MADDE 10- Maddenin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle, idareler adına dava açılmasında kamu menfaati bulunmadığı yönünde görüş belirtilmesi halinde, üst yöneticinin dava açılması veya açılmaması yönünde vereceği talimatın yazılı olması gerektiği kurala bağlanmaktadır.

MADDE 11- Maddeyle, sulh komisyonunun oluşumu, başkan ve üyelerin belirlenmesi ile toplantı ve karar alma usulü, yetkileri, huzur hakları ve sorumluluk esasları düzenlenmektedir.

Birinci fıkrada, ülkemizin idari teşkilat yapısı göz önünde bulundurularak, üst yönetici tarafından belirlenen üst yönetici yardımcısı başkanlığında, uyuşmazlıkla ilgili birim amirinin veya görevlendireceği yardımcısının bulunduğu, hukuk birim amiri veya yetkilendireceği bir hukuk müşaviri ya da avukat ile üst yönetici tarafından seçilen iki asıl ve iki yedek olmak üzere beş kişiden oluşan ve daimi olarak görev yapan merkez sulh komisyonu kurulmaktadır.

İkinci fıkrada, uyuşmazlığın ilgili idarenin birden fazla birimini ilgilendirmesi halinde komisyonun çalışma usulü düzenlenmektedir.

Üçüncü fıkrada, taşra teşkilatı olan idareler bakımından uyuşmazlığa taraf olan idarenin teşkilatlanma düzeyi göz önünde bulundurularak, üst yöneticinin görevlendireceği il veya bölge birim amirinin ya da yardımcılarında birinin başkanlığında varsa biri taşra hukuk biriminde görevli hukuk fakültesi mezunu olmak üzere iki asıl ve bir yedek üyeden oluşan ve daimi olarak görev yapan taşra sulh komisyonu kurulmasına imkân tanınmaktadır.

Dördüncü fıkrada, iş yoğunluğuna göre merkez ve taşrada birden fazla sulh komisyonu kurulmasına imkân tanınmaktadır.

Beşinci fıkrada, sulh komisyonunun talep halinde sulh talebinde bulunan veya sulhe davet edilenleri toplantıya çağırması, ihtiyaç duyması halinde bu çağırışı resen de yapabilmesi düzenlenmektedir.

Altıncı fıkrada, komisyonun karar verirken dikkate alacağı hususlar düzenlenmektedir.

Yedinci ve sekizinci fıkralarda, komisyonun uyuşmazlıkla ilgili inceleme, araştırma, bilgi ve belge toplama yetkisi ile özel veya teknik bilgi gerektiren hususlarda uzman görüşüne başvurma yetkisi düzenleme altına alınmaktadır. Bu çerçevede, sulh komisyonlarına uyuşmazlıkla ilgili gördüğü bilgi ve belgeleri taraflardan veya uyuşmazlığın çözümüne katkıda bulunacak yerlerden isteyebilme imkânı sağlanmakta, kamu kurum ve kuruluşlarının,

Devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeler hariç bu husustaki istemleri belirlenen süre içinde yerine getirmelerinin zorunlu olduğu hükme bağlanmaktadır.

Uygulamada hukuki uyuşmazlık değerlendirme komisyonu üyelerinin sorumluluk doğurabileceği kaygısıyla inisiyatif almaktan çekindikleri, bu durumun sulh yolunun işletilmemesine neden olduğu bilinmektedir. Bu itibarla on birinci fıkrada, gerek komisyonlarda bulunan görevlilerin, gerekse bu komisyonun görüşü üzerine karar verecek konumda bulunan üst yöneticilerin, uyuşmazlıkların sulh yoluyla çözümünde inisiyatif alabilmelerini sağlamak amacıyla mali veya idari yönden sorumlu tutulabilmeleri; görevin gereklerine aykırı hareket ettiklerinin mahkeme kararıyla tespiti şartına bağlanmaktadır.

On üçüncü fıkrada, sulh görüşmelerinde dayanılan deliller ve beyanlara ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Sulh komisyonunda görüşülen bir uyuşmazlık hakkında daha sonra doğrudan veya dolaylı bir yargılama yapılması mümkündür. Tarafların uyuşmazlığa ilişkin bütün bilgi ve belgeleri tartışabilmelerini sağlamak amacıyla on üçüncü fıkrada belirtilen beyan ve belgelerin yargılamada delil olarak ileri sürülmesi, bunlar hakkında tanıklık yapılmasının istenmesi, bu fıkrada belirtilen bilgilerin açıklanmasının istenmesi ve delil olarak sunulmuş olsa bile hükme esas alınması yasaklanmaktadır. Ayrıca, sulh görüşmeleri sırasında yapılan ikrarın tarafları bağlamayacağı hükme bağlanmaktadır. Ancak, söz konusu bilgiler bir kanun hükmüyle emredildiği veya sulh anlaşmasının uygulanması veya icrası için gerekli olduğu ölçüde açıklanabilecektir. Bu fıkra hükmü sulh konusuyla ilgili olup olmadığına bakılmaksızın idari davalar ile hukuk davaları ve tahkimde uygulanacaktır.

On dördüncü fıkrada, on üçüncü fıkrada belirtilen sınırlamalar saklı kalmak kaydıyla dava veya tahkimde ileri sürülen delillerin sırf sulh görüşmelerinde kullanılmış olmaları sebebiyle kullanılamayacak hale gelmeyeceği düzenlenmektedir. Buna göre, sulh görüşmeleri söz konusu olmasa dahi taraflar bir delili ellerinde bulunduruyor veya elde edebiliyor ve aynı zamanda mahkeme veya tahkimdeki yargılamada o uyuşmazlık için delil olarak ibraz edebiliyorsa sırf daha önce sulh görüşmelerinde kullanılmış olması bu delillerin geçerliliğini etkilemeyecektir.

MADDE 12- Maddenin birinci fıkrasında, idarelerin gerçek ve tüzel kişiler aleyhine; gerçek ve tüzel kişilerin ise idare aleyhine, adli yargıda alacak veya tazminat davası açmadan veya alacak veya tazminata ilişkin icra takibine başlamadan önce sulh yoluna başvurmak zorunda oldukları hükme bağlanmaktadır. Ancak, mahkeme ilamlarına dayanan icra takipleri bu zorunluluk dışında bırakılmaktadır. Böylece uyuşmazlıkların yargı mercilerine başvurulmadan sulh yoluyla çözümlenmesi ve yargı mercilerinin iş yükünün azaltılması amaçlanmaktadır. Burada zorunlu olan uyuşmazlığın sulh yoluyla çözümlenmesi değil, sulh yolunun denenmesidir.

Maddenin ikinci fıkrasında sulhe davet yazısında ve sulh talebinde bulunması gerekenler belirtilmektedir.

Uygulamada, idarelerin kendi aralarında ortaya çıkan uyuşmazlıkları da dava yoluyla çözmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Maddenin üçüncü fıkrasında yapılan düzenlemeyle, idareler arasında ortaya çıkan her türlü adli uyuşmazlığın öncelikle idareler bünyesindeki sulh komisyonlarının müşterek bir komisyon olarak çalışması suretiyle çözümlenmesi öngörülmektedir. Sulhe davet edilen idarenin daveti kabul etmesi, ilgili idarelerin sulh komisyonlarının müşterek olarak toplanması ve sulh yolunun denenmesi zorunludur. Ayrıca, idareler arasındaki uyuşmazlıkların sulh yoluyla çözümlenmesinde uyuşmazlığın alacak veya tazminata ilişkin olması zorunluluğu bulunmamaktadır. Uyuşmazlığın müşterek komisyonlarca sulh yoluyla çözümlenememesi halinde idareler yargı yoluna başvurabilecektir. Ancak bakanlıklar arasındaki uyuşmazlıklar müşterek komisyonlarca çözümlenemediği takdirde, uyuşmazlık Başbakanlık Sulh Komisyonu tarafından kesin olarak çözümlenecektir. Bu durumda Başbakanlık Sulh Komisyonuna, Başbakanlığın ilgili

biriminden gelen üye katılmayacak, uyuşmazlıkla ilgili bakanlıkların sulh komisyonu başkanları katılacaktır. Bu komisyon karar verirken oyların eşit olması halinde Başkanın oyu yönünde karar verilmiş olacaktır. Başbakanlık Sulh Komisyonunun onay gerektiren kararları miktara göre Başbakan veya Bakanlar Kurulunun onaylaması halinde sulh gerçekleşecektir.

Maddeyle, alacak veya tazminat davası açılmadan önce sulh yolunun denenmesi zorunlu hale getirildiğinden, dördüncü fıkrada bu yola başvurulmadan açılan davaların usulden reddedileceği hükme bağlanmaktadır. Düzenlemeyle, sulh yolunun denenmesi dava şartı haline getirilmekte, bu şart yerine getirilmeden dava açılması halinde bu noksanlığın giderilmesi için süre verilmeden 6100 sayılı Kanununun 115 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi uyarınca davanın usulden reddine karar verilmesi hüküm altına alınmaktadır. Aynı şekilde sulh yolu denenmeden icra takibine başlanması halinde takip talebi reddedilecektir.

Beşinci fıkrada, işin mahiyeti gereği sulh yolunun uygulanma imkânının bulunmaması halinde doğrudan dava açılabilmesi gibi icra takibinin de yapılabileceği belirtilmektedir.

Altıncı fıkrada, hak kayıplarına neden olunmaması açısından sulh talebi veya sulhe davetten önce ihtiyati haciz veya ihtiyati tedbir kararı verilebileceğine ilişkin düzenleme yapılmakta; yedinci fıkrada ise altıncı fıkra uyarınca verilen ihtiyati haciz veya ihtiyati tedbir kararlarının kendiliğinden ortadan kalkacağı hallerde yer verilmektedir. Buna göre, tefhim veya tebliğinden itibaren on beş gün içinde sulh yoluna başvurulmaması halinde bu kararlar kendiliğinden kalkacaktır. Ayrıca, bu süre içinde sulh yoluna başvurulmuş olsa da 10 uncu maddenin beşinci fıkrası uyarınca kanuni sürelerin yeniden işlemeye başladığı tarihten itibaren on beş gün içinde dava açılmaması veya icra takibi yapılmaması, 10 uncu maddenin üçüncü fıkrasında belirlenen takip yasağına ilişkin sürenin veya vadenin bitiminden itibaren on beş günün geçmesi ve sulh anlaşmasının gereklerinin yerine getirilmiş olması durumunda da ihtiyati haciz veya ihtiyati tedbir kararları kendiliğinden kalkacaktır.

Dokuzuncu fıkra uyarınca taraflar, sulh talebine veya sulhe davete, talepte bulunma veya tebliğ tarihinden itibaren en geç otuz gün içinde cevap vereceklerdir. Sulhe davetin veya sulh talebinin kabul edilmesi halinde dosya aynı süre içinde sulh komisyonuna gönderilecek, bu süre içinde cevap verilmemesi veya olumsuz cevap verilmesi halinde ise sulh gerçekleşmemiş sayılacaktır.

Maddenin onuncu fıkrasında yapılan düzenlemeyle, idareye yapılacak sulh talebinin ikinci fıkrada belirtilen şartları taşımaması halinde idarenin karşı tarafa başvurusunu usulüne uygun şekilde yapması için on beş gün süre vermesi, bu süre içinde talepte bulunulmaması veya usulüne uygun talepte bulunulmaması halinde sulhün gerçekleşmemiş sayılacağı hükme bağlanmaktadır. Bu durumda dava açılabilir veya icra takibi yapılabilir. Sulh talebinin usulüne uygun olması halinde başvuru idare tarafından sulh komisyonuna gönderilecektir.

Maddenin on birinci fıkrasına göre sulh talebine konu uyuşmazlığın birden fazla idareyi ilgilendirmesi halinde talepte bulunulan idare diğer idareyi sulh görüşmelerine katılmak üzere davet edecek, bu davetin diğer idare tarafından kabul edilmesi halinde idarelerin sulh komisyonları müşterek komisyon olarak çalışacaktır. Müşterek komisyonun kararı üzerine veya kararın 11 inci madde uyarınca onay gerektirmesi halinde idarelerin ilgili makamlarınca onaylanması halinde sulh gerçekleşecektir. Diğer idarenin yapılan daveti kabul etmemesi halinde başvuru, sulh talebinde bulunulan idare tarafından sonuçlandırılacaktır. Burada müşterek komisyonu oluşturacak idareler, bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki idarelerden ibarettir. Dolayısıyla, uyuşmazlığın ilgili olduğu idarelerden bir veya daha fazlasının bu Kanun Hükmünde Kararnameye tabi olmaması halinde sulh yoluna ilişkin hükümler uygulanmayacaktır.

On ikinci fıkra uyarınca sulh işlemleri, komisyonlar tarafından en geç altmış gün içinde sonuçlandırılmak zorundadır. Tarafların kabulü halinde bu süre bir defaya mahsus

olmak üzere otuz gün daha uzatılabilecek, bu süre içinde de sulh işlemlerinin tamamlanamaması halinde sulh gerçekleşmemiş sayılacaktır.

On üçüncü fıkrada, sulhle sonuçlanmayan uyuşmazlıklarda, ödeme teklifleri ve taksitlendirme talepleri hariç olmak üzere bir daha sulh yolunun uygulanmayacağı hükme bağlanmıştır.

On dördüncü fıkrada, sulh yolunun uygulanması zorunlu olmayan adli uyuşmazlıklara, taraflarca kabul edilmesi halinde sulh yoluna ilişkin hükümlerin uygulanabileceği düzenlenmektedir. Buna göre alacak veya tazminat dışındaki uyuşmazlıklara da tarafların kabulü halinde sulh yolu uygulanabilecektir.

MADDE 13- Maddenin birinci fıkrasında yapılan değişikliklerle, alacağın taksitlendirilmesi de sulh anlaşması kapsamına alınmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında yapılan değişikliklerle, sulhle sonuçlanan uyuşmazlık hakkında tarafların dava açamayacakları düzenlenmektedir.

Maddenin beşinci fıkrasında yapılan değişikliklerle, sulh yolunun uygulanması durumunda, kanuni sürelerin ne zaman duracağı ve ne zaman işlemeye başlayacağı düzenlenmektedir. Buna göre, uyuşmazlık konusu hak ve alacağın tabi olduğu kanuni süreler, idarenin ilgiliye göndereceği sulhe davet yazısının veya sulh talebinin taahhütlü olarak postaya verildiği tarihte veya sulh yoluna başvurunun doğrudan yapıldığı tarihte duracak, sulhün gerçekleşmediği veya gerçekleşmemiş sayıldığına ilişkin tutanağın ilgiliye tebliği tarihinden itibaren ise yeniden işlemeye başlayacaktır. Ancak sulhe davet yazısına otuz gün içinde cevap verilmemesi veya olumlu cevap verilmesi üzerine sulh işlemlerinin süresi içinde tamamlanamaması halinde bu sürelerin bitiminden ya da olumsuz cevap verilmesinden itibaren kanuni süreler işlemeye devam edecektir. Ayrıca dava şartı yokluğu nedeniyle verilen davanın reddi kararının kesinleşmesinden itibaren otuz gün içinde sulh yoluna başvurulması halinde davanın açıldığı tarihten sulh yoluna başvurulduğu tarihe kadar geçen süre zaman aşımı ve hak düşürücü sürelerin hesabında dikkate alınmayacaktır.

MADDE 14- Maddenin birinci fıkrasında, idarelerin kendi aralarında ortaya çıkan ve sulh yolunun uygulanması sonrasında dava açılmasında, bunlardan yargı veya icra mercilerine intikal etmiş olanların takiplerinden veya davalarda verilen kararlara karşı kanun yollarına gidilmesinden vazgeçilmesinde, sözleşmelerin değiştirilmesinde veya sona erdirilmesinde, ayrıca idarelerin gerçek veya tüzel kişilerle aralarındaki sözleşmelerde belirtilen sebeplerle sözleşme değişikliklerinin yapılmasında, buna dair onay ve antlaşmaların imzalanmasında hukuk birimlerinin görüşü üzerine buna dair onay ve anlaşmaları imzalamaya bakanlıklarda bakanın diğer idarelerde üst yöneticinin yetkili olduğu hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında idarelerin, birinci fıkrada belirtilenler dışında kendi aralarında ya da gerçek veya tüzel kişilerle aralarında çıkan her türlü hukuki uyuşmazlığın sulh yoluyla halline, sözleşmede belirtilmeyen sebeplerle sözleşmelerin değiştirilmesinde veya sona erdirilmesinde maddi ve hukuki sebeplerle kamu menfaati görülmesi halinde buna dair onay vermeye veya anlaşmaları imzalamaya yetkili olan merciler uyuşmazlığın değerine göre ayrı ayrı belirlenmektedir. Buna göre değeri beş yüz bin Türk lirasına kadar olan uyuşmazlıkları ilgisine göre merkez veya taşra sulh komisyonu herhangi bir onay işlemine gerek olmaksızın çözebilecektir. Tutara ilişkin olmayanlar ile beş yüz bin Türk Lirasından iki milyon Türk Lirasına kadar olanlarda merkez sulh komisyonunun kararı üzerine üst yönetici, iki milyon Türk Lirasından yirmi milyon Türk Lirasına kadar olanlarda merkez sulh komisyonunun kararı alınarak üst yöneticinin teklifi üzerine ilgili bakan, yirmi milyon Türk Lirasından fazla olanlarda merkez sulh komisyonunun kararı ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak ilgili bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu, uyuşmazlıkların çözümünde yetkili kılınmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasına göre, beş yüz bin Türk Lirasına kadar olan uyuşmazlıklarda ilgisine göre merkez veya taşra sulh komisyonunun kararı üzerine sulh anlaşmaları taraflarca imzalanmakla sulh gerçekleşecektir. Ancak ikinci fıkranın (b), (c) ve (ç) bentlerinde belirtilen sulh anlaşmaları onaya tabi olduklarından, taraflar arasında taslak halinde imzalanarak yetkili mercilerin onayına sunulacaktır. Yetkili mercilerce onaylanan sulh anlaşmaları ilgililere tebliğ edilecek, onaylanmaması halinde ise sulh gerçekleşmemiş sayılacak ve buna ilişkin tutanak da ilgililere tebliğ edilecektir.

Maddenin dördüncü fıkrasıyla, tarafların anlaşamamaları nedeniyle sulhün gerçekleşmediği veya sulhün gerçekleşmemiş sayıldığı hallerde ilgisine göre sulh komisyonu veya idare tarafından en geç yedi gün içinde tutanak düzenleneceği ve tutanağın ilgililere tebliğ edileceği kurala bağlanmaktadır.

Maddenin beşinci fıkrasında, her türlü dava açılmasından veya icra takibine başlanılmasından, bunlardan yargı veya icra mercilerine intikal etmiş olanların takiplerinden veya verilen mahkeme kararlarına karşı karar düzeltme hariç kanun yollarına gidilmesinden vazgeçmeye, davaları kabule, ceza uyuşmazlıklarında şikayetten vazgeçmeye, davadan feragat etmeye karar verecek merciler, vazgeçilen veya tanınan ya da terkin edilen hak veya menfaatin değerine göre ayrı ayrı belirlenmektedir.

Maddenin altıncı fıkrasında, açılmasında ve takibinde hazine veya idareye ait herhangi bir hak ve menfaat bulunmayan, yanlışlıkla açılan veya konusu kalmayan dava ve icra takiplerinin devamından ve bunlara ilişkin verilen kararlara karşı kanun yollarına gidilmesinden vazgeçme yetkisi hukuk birim amirine verilmektedir.

Öte yandan, maddenin yedinci fıkrasında, bir idarenin taraf olduğu uyuşmazlığın başka bir idarenin hukuk birimleri tarafından takip edilmesi halinde, dava ve icra takiplerinden feragat, kabul ve sulh işlemleri ile iki milyon Türk Lirası üzeri uyuşmazlıklarda vazgeçme işlemlerinin uyuşmazlıklarla ilgili idare tarafından yapılacağı; tutara ilişkin olmayanlar ile iki milyon Türk Lirası ve altındaki davaların ve icra takiplerinin devamından ve bunlara ilişkin verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurulmasından vazgeçilmesinin dosyayı takip eden idare tarafından yapılacağı hükme bağlanmaktadır.

MADDE 15- Maddenin birinci ve ikinci fıkrasında, idari eylemler nedeniyle hakları ihlal edilenler tarafından açılacak tam yargı davaları ile bir idari işlemin iptali üzerine açılacak tam yargı davalarından önce idareye sulh talebinde bulunulması zorunlu hale getirilmektedir. Buna göre, idari işlemler hakkında açılan iptal davaları zorunu sulh müessesesi dışında bırakılmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla, idareye yapılan sulh talebinin 9 uncu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şartları taşımaması halinde idare tarafından usulüne uygun talepte bulunulması için ilgiliye on beş gün süre verileceği, bu süre içinde talepte bulunulmadığı veya yeni talep usulüne uygun olmadığı takdirde sulhün gerçekleşmemiş sayılacağı ve bu durumun karşı tarafa tebliğ edileceği hükme bağlanmaktadır. İlgililer bu durumda uyuşmazlığın çözümlenmesi için yargı yoluna başvurabileceklerdir. Sulh talebinin usulüne uygun olması halinde başvuru idare tarafından sulh komisyonuna gönderilecektir.

Maddenin dördüncü fıkrasıyla, sulh talebinin yapıldığı veya talebin idareye ulaştığı tarihten itibaren en geç otuz gün içinde cevap verileceği kurala bağlanmaktadır. Sulh talebinin kabul edilmesi halinde dosya sulh komisyonuna gönderilecek, otuz gün içinde cevap verilmemesi veya olumsuz cevap verilmesi halinde ise sulh gerçekleşmemiş sayılacaktır.

Maddenin beşinci fıkrasında, sulh talebine konu uyuşmazlığın birden fazla idareyi ilgilendirmesi ve talepte bulunulan idarenin, diğer idareye yaptığı bildirim bu idarece kabul edilmesi halinde, talebin ilgili idarelerin sulh komisyonlarının müşterek olarak çalışması suretiyle sonuçlandırılması öngörülmektedir. Diğer idarenin kabul etmemesi halinde başvuru yapılan idare tek başına başvuruyu sonuçlandıracaktır. Burada müşterek komisyonu

oluşturacak idareler, bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki idarelerden ibarettir. Dolayısıyla, uyuşmazlığın ilgili olduğu idarelerden bir veya daha fazlasının bu Kanun Hükmünde Kararnameye tabi olmaması halinde sulh yoluna ilişkin hükümler uygulanmayacaktır. Müşterek komisyonun onaya tabi kararlarının kendi makamlarınca onaylanması halinde sulh gerçekleşecektir.

Maddenin altıncı fıkrasında, sulh işlemlerinin hangi sürelerde sonuçlandırılacağına ilişkin hükümler yer almaktadır.

Maddenin yedinci fıkrasında, sulh anlaşmalarının hukuki niteliği, anlaşmaya bağlanan miktarın hangi kaynaklardan ödeneceği ile takip ve tahsil usulü düzenleme altına alınmaktadır.

Maddenin sekizinci fıkrasında, sulhün gerçekleşmemiş sayıldığı veya tarafların anlaşamadığı hallerde yapılacak işlemler düzenleme altına alınmaktadır.

Maddenin dokuzuncu fıkrasında, dava açma süresinin duracağı ve işlemeye devam edeceği hallere yer verilmektedir.

Maddenin on birinci fıkrasında, sulh ile sonuçlanmış uyuşmazlık hakkında dava açılmayacağı belirtilmektedir.

Uygulamada, idarelerin kendi aralarında ortaya çıkan uyuşmazlıkları dava yoluyla çözmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Maddenin on ikinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle, idareler arasında ortaya çıkan her türlü idari uyuşmazlığın öncelikle idarelerin sulh komisyonlarının müşterek bir komisyon olarak çalışması suretiyle çözümlenmesi öngörülmektedir. Söz konusu uyuşmazlığın bu şekilde giderilememesi halinde idareler yargı yoluna başvurabilecektir. Ancak bakanlıklar arasındaki uyuşmazlıklar müşterek komisyonlarca çözümlenemediği takdirde, uyuşmazlık Başbakanlık Sulh Komisyonu tarafından kesin olarak çözümlenecektir. Bu halde Başbakanlık Sulh Komisyonuna bakanlıkların sulh komisyonu başkanları da katılacak, ancak Komisyona Başbakanlığın ilgili biriminden gelen üye katılmayacak ve oyların eşit olması halinde Başkanın oyu yönünde karar verilmiş olacaktır. Başbakanlık Sulh Komisyonunun onay gerektiren kararları, miktara göre Başbakan veya Bakanlar Kurulunun onaylanması halinde sulh gerçekleşecektir.

Maddenin on dördüncü fıkrasında, taraflarca kabul edilmesi halinde birinci ve ikinci fıkra kapsamı dışında kalan her türlü idari uyuşmazlığa da sulh yolunun uygulanabilmesi imkânı getirilmektedir. Bu çerçevede iptal davalarından önce de ilgililerin işlemi tesis eden idareye başvurmaları durumunda; idarenin, uygun görmesi halinde bu başvuruları sulh komisyonlarına havale edebilmesine ve uyuşmazlığın dava yoluna gidilmeden dostane bir şekilde çözülebilmesine olanak sağlanmaktadır.

MADDE 16- Kanun Hükmünde Kararnamenin 6 ncı maddesinde yapılması öngörülen değişiklikle, idareleri adli ve idari yargıda, icra mercileri ve hakemler nezdinde vekil sıfatıyla doğrudan temsil edecekler arasına muhakemat müdür yardımcıları da eklendiğinden, maddede buna yönelik düzenleme yapılmaktadır.

MADDE 17- Maddeyle, idarelere her türlü dava ve icra işlemlerinde teminat yatırma mükellefiyetinden muafiyet getirilmekte ve sulh anlaşmaları damga vergisinden istisna tutulmaktadır.

MADDE 18- Kanun Hükmünde Kararnamenin tanımlar maddesinde yapılması öngörülen değişikliğe uygun olarak maddede değişiklik yapılmaktadır. Ayrıca sulh yoluna başvuru ile sulh komisyonunun çalışma usul ve esaslarının da yönetmelikle düzenlenmesi hükme bağlanmaktadır.

MADDE 19- Maddeyle, bu Kanunun yürürlüğe girmesiyle uygulamada oluşabilecek tereddütlerin giderilmesi amaçlanmaktadır. 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 16 ncı maddesi uyarınca çıkarılacak yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde sulh komisyonlarının kurulacağı ve komisyonların 1 Ocak 2019 tarihinde göreve başlayacağı hüküm altına alınmaktadır.

Sulh komisyonları göreve başlayıncaya kadar mevcut hukuki uyuşmazlık değerlendirme komisyonları görevlerine devam edecek, 1 Ocak 2019 tarihine kadar sonuçlandırılmamış uyuşmazlıklar sulh komisyonlarına devredilecektir.

Ayrıca, Kanunla değiştirilen sulh yoluna ilişkin hükümlerin, yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yargı mercilerinde görülmekte olan dava ve icra takipleri hakkında uygulanmayacağı düzenlemesine yer verilmekte ve 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesi hükümlerinin, bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce Maliye Bakanlığı tarafından yürütülen muhakemat hizmetleri sonuçlanıncaya kadar uygulanmaya devam olunacağı kurala bağlanmaktadır.

Öte yandan, idarelerin hukuk hizmetlerini yürütmek amacıyla avukatlık hizmetleri sınıfından dokuzuncu dereceli yedi yüz elli Avukat unvanlı kadro ile genel idari hizmetler sınıfından on üçüncü dereceli iki bin Memur unvanlı kadro ihdas edilmektedir.

MADDE 20- Yürürlük maddesidir.

MADDE 21- Yürütme maddesidir.

**659 SAYILI GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİ VE
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELERDE HUKUK HİZMETLERİNİN YÜRÜTÜLMESİNE
İLİŞKİN KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
DAİR KANUN TASARISI TASLAĞI**

MADDE 1- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“1. Çözümlemesi Danıştayın, idare ve vergi mahkemelerinin görevlerine girdiği halde, adli yargı yerlerine açılmış bulunan davaların görev noktasından reddi halinde, bu husustaki kararların kesinleşmesini izleyen günden itibaren otuz gün içinde görevli mahkemede dava açılabilir. Ancak ilgili idarenin 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında olması halinde, idari işlemin iptali üzerine açılacak tam yargı davaları ile idari eylemlerden dolayı doğrudan doğruya açılacak tam yargı davalarından önce aynı süre içinde sulh yoluna başvurulması zorunludur. Görevsiz yargı merciine başvurma tarihi, Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine veya sulh yoluna başvurma tarihi olarak kabul edilir. Adli yargı mercilerinde dava açılmadan önce sulh yoluna başvurulmuş olması halinde yeniden sulh yoluna başvurulamaz.”

MADDE 2- 2577 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının başına “1.” ibaresi ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“2. 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında olan idareler aleyhine açılan iptal davalarının karara bağlanması üzerine, bu husustaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliğinden sonra tam yargı davası açılabilmesi için, dava açma süresi içinde sulh yoluna başvurulması zorunludur. Sulhün gerçekleşmemesi veya gerçekleşmemiş sayılması halinde süresi içinde dava açılabilir.”

MADDE 3- 2577 sayılı Kanunun 13 üncü maddesine birinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra ile mevcut ikinci fıkrada yer alan “davalarda,” ibaresinden sonra gelmek üzere “659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında olan idarelere karşı açılacak davalar hariç,” ibaresi eklenmiş ve mevcut ikinci fıkra üçüncü fıkra olarak teselsül ettirilmiştir.

“2. Birinci fıkra uyarınca başvuru yapılan idarenin 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında olması halinde, bu istem sulh yoluna başvuru olarak kabul edilir ve ilgili idarece sulh işlemleri yürütülür. Sulhün gerçekleşmemesi veya gerçekleşmemiş sayılması halinde süresi içinde dava açılabilir.”

MADDE 4- 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin adı “Kamu İdarelerinde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesi İle Bazı Uyuşmazlıkların Sulh Yoluyla Çözümüne İlişkin Kanun Hükmünde Kararname” şeklinde ve 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 1– (1) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı; idarelerin hukuk hizmetlerinin etkili, verimli ve usul ekonomisine uygun şekilde yerine getirilmesi, bu hizmetlerin yürütülmesinde uygulama birliğinin sağlanması ve taraf oldukları uyuşmazlıkların

dava açılmadan veya icra takibi yapılmadan önce sulh yoluyla çözümlenmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir.

(2) Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümleri; 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri ile (IV) sayılı cetvelde yer alan sosyal güvenlik kurumları hakkında uygulanır.

(3) İdarelerin zorunlu sulh yoluna tabi uyuşmazlıklarından 29/6/1938 tarihli ve 3533 sayılı Kanun kapsamında olanlara, önce bu Kanun Hükmünde Kararname hükümleri uygulanır.

(4) İdarelerin tarafı olduğu uyuşmazlıkların, zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına tabi veya iç ya da dış tahkim kapsamında olması halinde, bu Kanun Hükmünde Kararnamede düzenlenen sulh yoluna ilişkin hükümler uygulanmaz.”

MADDE 5- 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 2– (1) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin uygulanmasında;

a) Hukuk birimi: İdarelerde hukuk hizmetlerini yürüten birimi,

b) Hukuk birim amiri: İdarelerin merkez teşkilatındaki hukuk hizmetlerini yürüten birimin amirini,

c) Hukuk hizmetleri: Muhakemat hizmetleri ile hukuk danışmanlığına ilişkin her türlü iş ve işlemleri,

ç) İdare: 5018 sayılı Kanuna ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde belirtilen kamu idareleri ile (IV) sayılı cetvelde yer alan sosyal güvenlik kurumlarını,

d) İlgili bakan: İdarelerin bağlı, ilgili veya ilişkili olduğu bakanı, Yükseköğretim Kurulu ile Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı, üniversiteler ve yüksek teknoloji enstitüleri için Milli Eğitim Bakanını,

e) Muhakemat hizmeti: Dava ve icra takibine ilişkin işlemlerin yürütülmesini,

f) Sulh talebi: Gerçek ve tüzel kişilerin uyuşmazlığın sulh yoluyla çözümlenmesi amacıyla ilgili idareye yaptıkları başvuruyu,

g) Sulhe davet: İdarelerin uyuşmazlığın sulh yoluyla çözümlenmesi amacıyla bir başka idareye veya gerçek ya da tüzel kişiye yaptıkları daveti,

ğ) Sulh yoluna başvuru: Sulh yolunun uygulanması amacıyla yapılan sulh talebini veya sulhe daveti,

h) Sulh komisyonu: İdarelerin merkez veya taşra birimlerinde, bu Kanun Hükmünde Kararname ile verilen görevleri yapmak üzere kurulan komisyonu,

ı) Üst yönetici: Bakanlıklarda müsteşarı ve kamu idarelerinde en üst yöneticiyi, ifade eder.”

MADDE 6- 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bentler eklenmiştir.

“ç) İdarelerin taraf olduğu uyuşmazlıkların sulh yoluyla çözümlenmesi,

d) Maddi ve hukuki sebeplerle kamu menfaati elde edilemeyeceğinin açıkça anlaşılması veya yargı mercilerinin istikrar kazanmış kararlarının bulunması halinde, dava açılmaması, icra takibi yapılmaması veya kanun yollarına başvurulmaması,”

MADDE 7- 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “hukuki uyuşmazlık değerlendirme” ibaresi “sulh” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(7) Taşra teşkilatının muhakemat hizmetlerine ilişkin iş ve işlemleri, merkez teşkilatının hukuk birimleri tarafından denetlenir. Hukuk birim amiri, hukuk müşaviri, hukuk biriminde görevli daire başkanı, muhakemat müdürü, muhakemat müdür yardımcısı, müşavir hazine avukatı, hazine avukatı ve avukatın bu madde kapsamında yapılan görevlendirilmelerinde, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrası hükmü uygulanır.”

MADDE 8- 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş; maddeye ikinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş; diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiş ve mevcut üçüncü fıkroda yer alan “Birinci ve ikinci fıkra” ibaresi “Yukarıdaki fıkralara” şeklinde değiştirilmiştir.

“(1) İdareler muhakemat hizmetlerini, hukuk birimlerinde istihdam edilen hukuk müşavirleri ve avukatlarla yürütür.

(2) Bakanlık ve bağlı kuruluşları, muhakemat hizmetlerini yürütmek üzere öncelikle birbirlerinden hizmet talebinde bulunurlar.”

“(3) İdareler, ihtiyaç duydukları muhakemat hizmetlerini birinci ve ikinci fıkralara göre temin edemedikleri takdirde Maliye Bakanlığında talep etmek suretiyle sağlayabilirler. Bu kapsamda verilecek hizmete ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı tarafından belirlenir.”

MADDE 9- 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “muhakemat müdürleri ve” ibaresinden sonra gelmek üzere “yardımcıları ile” ibaresi ile aynı fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiş, üçüncü fıkrasında yer alan “birinci ve ikinci” ibaresi “birinci, ikinci ve üçüncü” şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkroda yer alan “amirlerine” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya yardımcılarına” ibaresi ile maddeye dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş, mevcut beşinci fıkrasında yer alan “Cumhuriyet başsavcılığına, bölge idare mahkemesi başkanlıklarına; askeri savcılıklara ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına verilir.” ibaresi “Cumhuriyet başsavcılığına ve bölge idare mahkemesi başkanlıklarına verilir.” şeklinde değiştirilmiş ve mevcut beşinci fıkra altıncı fıkra olarak teselsül ettirilmiştir.

“Temsil yetkisi, dava, icra ve tahkim işlerine ilişkin olmak kaydıyla idarelerle süreli işlerde doğrudan yazışma yetkisini de kapsar.”

“(5) İdarelerin taşra birimlerinin iş ve işlemleri ile ilgili olup, valilikler veya kaymakamlıkların taraf olduğu adli ve idari davalar ile icra takipleri, ilgili idarenin taşra birimi tarafından 5 inci maddedeki usul ve esaslara göre yürütülür.”

MADDE 10- 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesinin birinci fıkrasına “üst yöneticinin” ibaresinden sonra gelmek üzere “yazılı” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 11- 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye 8 inci maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Sulh komisyonu

MADDE 8/A- (1) İdareler bünyesinde beş üyeden oluşan ve daimi olarak görev yapan merkez sulh komisyonu kurulur. Bu komisyonda;

a) Üst yönetici tarafından görevlendirilen üst yönetici yardımcısı,

b) Hukuk birimi amiri veya görevlendireceği bir hukuk müşaviri ya da avukat,

c) Üst yönetici tarafından görevlendirilen iki asıl ve iki yedek üye,
ç) Komisyon gündemindeki uyuşmazlıkla ilgili birimin amiri veya görevlendireceği yardımcısı,

görev yapar. Bu komisyonun başkanlığını, üst yönetici yardımcısı yürütür.

(2) Uyuşmazlığın birden fazla birimi ilgilendirmesi halinde bu birimlerin amirleri veya görevlendirecekleri yardımcıları da sulh komisyonuna katılır.

(3) Taşra teşkilatı bulunan idarelerde üç üyeden oluşan ve daimi olarak görev yapan taşra sulh komisyonu kurulabilir. Bu komisyonda üst yönetici tarafından görevlendirilen; bölge veya il birim amiri ya da yardımcısı ile iki asıl ve bir yedek üye görev yapar. Taşra hukuk birimi bulunan idarelerde, asıl üyelerden biri ile yedek üye bu birimde görev yapan hukukçular arasından görevlendirilir. Bu komisyonun başkanlığını, bölge veya il birim amiri ya da yardımcısı yürütür.

(4) İş yoğunluğu dikkate alınarak idareler bünyesinde birden fazla merkez veya taşra sulh komisyonu kurulabilir.

(5) Sulh komisyonu, sulh talebinde bulunan veya sulhe davet edilenleri istemde bulunmaları halinde toplantıya çağırır, ihtiyaç duyması halinde bunları resen de çağırabilir.

(6) Sulh komisyonu; uyuşmazlığın konusu, nedenleri, niteliği ve meydana geliş şekli ile tarafların hukuki durumu, idarenin hak veya sorumluluğunun olup olmadığı, varsa alacak veya zararın miktarı gibi hususları değerlendirerek karar verir. Yargı mercilerinin, aynı veya benzer konularda istikrar kazanmış kararları da dikkate alınır.

(7) Sulh komisyonu, her türlü inceleme ve araştırmayı yapabilir, uyuşmazlıkla ilgisi bulunan kişileri dinleyebilir; çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlarda uzman kişilerin görüşüne başvurabilir.

(8) Sulh komisyonu, ihtiyaç duyulan bilgi ve belgeleri resen veya talep üzerine ilgili gerçek veya tüzel kişilerden isteyebilir. Kamu kurum ve kuruluşları, Devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeler hariç, bu husustaki istemleri belirlenen süre içinde yerine getirmek zorundadır.

(9) İlgili idare dışından görüşüne başvurulmuş uzman kişilere, her inceleme ve araştırma konusu için 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 283 üncü maddesi hükmü uyarınca çıkarılan bilirkişi ücret tarifesinde, asliye hukuk mahkemelerinde görülen dava ve işler için belirlenen miktarda ücret ile bu kişilerin inceleme, ulaşım, konaklama ve diğer giderleri ödenir. İşin mahiyetine göre tarifede yazılı bu ücret indirilebilir veya üç katına kadar artırılabilir. Bu ödemeler ve diğer giderler ilgili idare bütçesinden karşılanır.

(10) Komisyonlar, üye tam sayısı ile toplanır ve kararlar çoğunlukla alınır. Toplantılarda çekimser oy kullanılamaz. Oyların eşit olması halinde başkanın oyu yönünde karar verilmiş olur.

(11) Üst yönetici ve sulh komisyonu üyeleri, bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki sulhe ilişkin görevleri uyarınca aldıkları kararlar ve yaptıkları işlemler nedeniyle, görevinin gereklerine aykırı davrandıklarının mahkeme kararıyla tespit edilmesi dışında, mali ve idari yönden sorumlu tutulamazlar.

(12) Sulh komisyonunda görevli üyelere aylık beş toplantıyı geçmemek üzere her toplantı için (5.000) gösterge rakamının memur aylık kat sayısı ile çarpımı sonucunda bulunan tutarda huzur hakkı ödenir. Bu ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

(13) Sulh komisyonunda görüşülen bir iş hakkında dava açılması halinde;

a) Sulh talebi ve sulhe davet yazısı,

b) Komisyonda uyuşmazlığın anlaşma ile sona erdirilmesi için taraflarca ileri sürülen görüşler,

c) Sulh görüşmeleri esnasında, taraflarca ileri sürülen öneriler veya herhangi bir vakıa veya iddianın kabulü,

ç) Sadece sulh işlemleri dolayısıyla hazırlanan belgeler,

delil olarak ileri sürülemez ve bunlar hakkında tanıklık yapılması istenemez. Sulh görüşmeleri sırasında yapılan ikrar tarafları bağlamaz. Bu fıkra da belirtilen bilgilerin açıklanması mahkeme, hakem veya herhangi bir idari makam tarafından istenemez. Bu beyan veya belgeler delil olarak sunulmuş olsa dahi hükme esas alınamaz. Ancak, söz konusu bilgiler bir kanun hükmü tarafından emredildiği veya sulh süreci sonunda varılan anlaşmanın uygulanması veya icrası için gerekli olduğu ölçüde açıklanabilir. Bu fıkra hükmü, sulh konusuyla ilgili olup olmadığına bakılmaksızın, açılacak idari davalar ile hukuk davaları ve tahkimde uygulanır.

(14) On üçüncü fıkra da belirtilen sınırlamalar saklı kalmak şartıyla, dava ve icra takibi ile tahkimde ileri sürülebilen deliller, sadece sulh sürecinde sunulmaları sebebiyle kabul edilemeyecek deliller haline gelmez.”

MADDE 12- 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 9– (1) İdarenin, gerçek ve tüzel kişiler aleyhine; gerçek ve tüzel kişilerin ise idare aleyhine, adli yargıda alacak veya tazminata ilişkin dava açmadan veya bu hususta icra takibi başlatmadan önce sulh yoluna başvurmaları zorunludur. Ancak bu hüküm, mahkeme ilamlarına dayanan icra takipleri bakımından uygulanmaz.

(2) Sulh talebinde ve sulhe davet yazısında;

a) İlgilinin, varsa kanuni temsilcisinin ve vekilinin adı, soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, adresi ile varsa telefonu ve elektronik iletişim bilgileri,

b) İlgili tüzel kişi ise unvanı, adresi, vergi kimlik numarası, ticaret sicil numarası ile varsa telefonu ve elektronik iletişim bilgileri,

c) Uyuşmazlığın konusu, sebebi, delilleri ve varsa miktarı, belirtilir.

(3) İdareler arasında çıkan her türlü adli uyuşmazlıkta, idarelerin birbirleri aleyhine adli yargıda dava açmadan veya icra takibine başlamadan önce karşı tarafı sulhe davet etmeleri zorunludur. Bu durumda kabul şartı aranmaksızın idarelerin sulh komisyonları müşterek komisyon olarak çalışır. Müşterek komisyonun 11 inci madde hükmü uyarınca onay gerektiren kararlarının ilgili makamlarca onaylanması halinde sulh gerçekleşir. Müşterek komisyonca uyuşmazlık çözümlenemediği takdirde idarelerin yargı yoluna başvurma hakları saklıdır. Ancak bakanlıklar arasındaki uyuşmazlıklar, müşterek komisyonca çözümlenemediği takdirde, Başbakanlık Sulh Komisyonu tarafından kesin olarak çözümlenir. Bu Komisyona uyuşmazlığın tarafı olan bakanlıkların sulh komisyonu başkanları da katılır. Bu durumda, Başbakanlık Sulh Komisyonuna uyuşmazlıkla ilgili birimden gelen üye katılmaz. Oyların eşit olması halinde başkanın oyu yönünde karar verilmiş olur. Başbakanlık Sulh Komisyonunun onay gerektiren kararlarından 11 inci maddenin ikinci fıkrasının (b) ve (c) bendi kapsamında olanlar Başbakanın, (ç) bendi kapsamında olanlar Bakanlar Kurulunun onaylanması halinde sulh gerçekleşir.

(4) Dava dilekçesine ve icra takip talebine, sulhün gerçekleşmediği veya gerçekleşmemiş sayıldığına ilişkin belgelerin eklenmesi gereklidir. Sulh yolu işletilmeden açılan dava, 6100 sayılı Kanununun 115 inci maddesinin birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının birinci cümlesi hükmü uyarınca dava şartı noksanlığı nedeniyle usulden reddedilir. Bu yol işletilmeden başlatılan icra takipleri de reddedilir.

(5) İşin mahiyeti gereği sulh yolunun uygulanma imkânının bulunmaması halinde, doğrudan dava açılabilir veya icra takibi yapılabilir.

(6) Sulh yolunun uygulanabileceği uyuşmazlıklarda, ihtiyati haciz veya ihtiyati tedbir talebinde bulunulabilir. İhtiyati haciz veya ihtiyati tedbir kararının tefhim veya tebliği tarihinden itibaren on beş gün içinde sulh yoluna başvurulması zorunludur.

(7) Aşağıda belirtilen hallerde ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir kararları kendiliğinden kalkar:

a) İhtiyati haciz veya tedbir kararının tefhim veya tebliği tarihinden itibaren on beş gün içinde sulh yoluna başvurulmaması.

b) Sulh yoluna başvurulmasından sonra 10 uncu maddenin beşinci fıkrası hükmü uyarınca kanuni sürelerin yeniden işlemeye başladığı tarihten itibaren on beş gün içinde dava açılmaması veya icra takibi yapılmaması.

c) 10 uncu maddenin üçüncü fıkrasında belirlenen takip yasağına ilişkin sürenin veya vadenin bitiminden itibaren on beş günün geçmesi.

ç) Sulh anlaşmasının gereklerinin yerine getirilmiş olması.

(8) 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamı dışında kalan tüm taksit tekliflerinin değerlendirilmesi de bu madde kapsamında yapılır.

(9) Sulh talebine veya sulhe davete, talepte bulunma ya da tebliğ tarihinden itibaren en geç otuz gün içinde cevap verilir. Sulhe davetin veya sulh talebinin kabul edilmesi halinde aynı süre içinde dosya sulh komisyonuna gönderilir. Bu süre içinde cevap verilmemesi veya olumsuz cevap verilmesi halinde sulh gerçekleşmemiş sayılır.

(10) İdareye yapılan sulh talebinin ikinci fıkrada belirtilen şartları taşımaması halinde, idare tarafından usulüne uygun talepte bulunması için ilgiliye on beş gün süre verilir. Bu süre içinde talepte bulunulmadığı veya yeni talep usulüne uygun olmadığı takdirde sulh gerçekleşmemiş sayılır ve bu husus karşı tarafa tebliğ edilir. Bu durumda, dava açılabilir veya icra takibi yapılabilir. Usulüne uygun yapılan sulh talebi, idarece sulh komisyonuna gönderilir.

(11) Sulh talebine konu uyuşmazlığın birden fazla idareyi ilgilendirmesi ve talebin usulüne uygun olması halinde, talepte bulunulan idare diğer idareye bildirimde bulunur. Bildirimi alan idarenin kabul etmemesi halinde başvuru, sulh talebinde bulunulan idare tarafından sonuçlandırılır; diğer idarenin kabul etmesi halinde ise ilgili idarelerin sulh komisyonları müşterek bir komisyon olarak çalışır. Müşterek komisyonun 11 inci madde hükmü uyarınca onay gerektiren kararlarının idarelerin ilgili makamlarınca onaylanması halinde sulh gerçekleşir.

(12) Sulh işlemleri, usulüne uygun talepte bulunulmasından veya sulhe davetin kabul edilmesinden itibaren en geç altmış gün içinde sonuçlandırılmak zorundadır. Tarafların kabulü halinde bu süre bir defaya mahsus olmak üzere otuz gün daha uzatılabilir. Sulh işlemleri bu süreler içinde sonuçlandırılmamışsa sulh gerçekleşmemiş sayılır.

(13) Sulhle sonuçlanmayan uyuşmazlıklarda, ödeme teklifleri ve taksitlendirme talepleri hariç olmak üzere bir daha sulh yolu uygulanmaz.

(14) Taraflarca kabul edilmesi halinde birinci fıkra kapsamı dışında kalan adli uyuşmazlıklara da sulh yoluna ilişkin hükümler uygulanabilir.”

MADDE 13- 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına “menfaatin terki,” ibaresinden sonra gelmek üzere “alacağın taksitlendirilmesi,” ibaresi eklenmiş, aynı fıkranın ikinci ve üçüncü cümleleri yürürlükten kaldırılmış, üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “sulh anlaşmalarına ilişkin tutanak ilam hükmünde” ibaresi “sulh anlaşmaları ilam mahiyetinde belge” şeklinde ve ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, maddenin dördüncü fıkrasında yer alan “Sulh halinde üzerinde anlaşılan hususlar” ibaresi “Sulhle sonuçlanan uyuşmazlık” şeklinde ve beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ancak vadeye bağlanmamış alacaklarda onaya tabi değilse sulh anlaşmasının imzalandığı, onaya tabi ise onaylandığı tarihten itibaren dört aylık sürenin dolmasından, vadeye bağlanmış alacaklarda ise vadenin dolmasından önce sulh anlaşması icraya konulamaz.”

(5) Uyuşmazlık konusu hak ve alacağın tabi olduğu kanuni süreler, sulh yoluna başvurunun taahhütlü olarak postaya verildiği veya doğrudan yapıldığı tarihte durur. Kanuni süreler;

a) Sulh talebinde bulunulduktan sonra, sulhün gerçekleşmemesi veya gerçekleşmemiş sayılması durumunda buna ilişkin tutanağın ilgiliye tebliği tarihinden,

b) Sulhe davete otuz gün içinde cevap verilmemesi veya sulhe davetin kabulünden sonra sulh işlemlerinin 9 uncu maddenin on ikinci fıkrasında belirtilen süreler içinde tamamlanamaması halinde, bu sürelerin bitiminden ya da sulhe davete olumsuz cevap verilmesinden,

itibaren işlemeye devam eder. Mücbir sebep halinde genel hükümlere göre işlem yapılır. 9 uncu maddenin dördüncü fıkrası hükmü uyarınca dava şartı yokluğu nedeniyle verilen davanın reddi kararının kesinleşmesinden itibaren otuz gün içinde sulh yoluna başvurulması halinde davanın açıldığı tarihten sulh yoluna başvurulduğu tarihe kadar geçen süre zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin hesabında dikkate alınmaz.”

MADDE 14- 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 11 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Adli uyuşmazlıkların sulh yoluyla halli ve vazgeçme yetkileri

MADDE 11– (1) İdarelerin;

a) Kendi aralarında ortaya çıkan uyuşmazlıklarda dava açılmasında, bunlardan yargı veya icra mercilerine intikal etmiş olanların takiplerinden veya davalarda verilen kararlara karşı kanun yollarına gidilmesinden vazgeçilmesinde, sözleşmelerin değiştirilmesinde veya sona erdirilmesinde,

b) Gerçek veya tüzel kişilerle aralarındaki sözleşmelerde belirtilen sebeplerle yapılan her türlü sözleşme değişikliklerinin yapılmasında,

hukuk birimlerinin uyuşmazlığın bu şekilde sonlandırılmasında maddi ve hukuki sebeplerle kamu menfaati bulunduğu yönündeki görüşü üzerine, buna dair onay ve anlaşmaları imzalamaya bakanlıklarda bakan, diğer idarelerde üst yönetici yetkilidir. Bakan ya da üst yönetici bu yetkisini sınırlarını açıkça belirlemek suretiyle alt kademelere devredebilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilenler dışında, idarelerin, kendi aralarında ya da gerçek veya tüzel kişilerle aralarında çıkan her türlü hukuki uyuşmazlığın sulh yoluyla halline, sözleşmede belirtilmeyen sebeplerle sözleşmelerin değiştirilmesinde veya sona erdirilmesinde maddi ve hukuki sebeplerle kamu menfaati görülmesi halinde, buna dair onay vermeye veya anlaşmaları imzalamaya, vazgeçilen veya tanınan ya da terkin edilen hak ve menfaatin değeri dikkate alınmak suretiyle;

a) 500.000 Türk Lirasına (bu tutar dahil) kadar olanlarda ilgisine göre merkez veya taşra sulh komisyonu,

b) Tutara ilişkin olmayanlar ile 500.000 Türk Lirasından 2.000.000 Türk Lirasına (bu tutar dahil) kadar olanlarda, merkez sulh komisyonunun kararı üzerine üst yönetici,

c) 2.000.000 Türk Lirasından 20.000.000 Türk Lirasına (bu tutar dahil) kadar olanlarda merkez sulh komisyonu kararı alınarak, üst yöneticinin teklifi üzerine ilgili bakan,

ç) 20.000.000 Türk Lirasından fazla olanlarda, ilgili idare merkez sulh komisyonunun kararı ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak, ilgili bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu,

yetkilidir. Bakan ya da üst yönetici bu yetkisini sınırlarını açıkça belirlemek suretiyle alt kademelere devredebilir. Üst yönetici tarafından, (a) bendi kapsamına giren uyuşmazlıkların miktarı yarısına kadar artırılabilir veya indirilebilir.

(3) Anlaşmaya varılması halinde, ikinci fıkranın (a) bendi kapsamındaki sulh anlaşmaları taraflarca imzalanmakla sulh gerçekleşir. İkinci fıkranın (b), (c) ve (ç) bentleri uyarınca onaylanması gereken sulh anlaşmaları ise taraflar arasında taslak halinde imzalanarak yetkili mercilerin onayına sunulur. Taslağın onaylanması halinde sulh gerçekleşir ve sulh anlaşması ilgililere tebliğ edilir. Taslağın onaylanmaması halinde sulh gerçekleşmemiş sayılır ve buna ilişkin tutanak ilgililere tebliğ edilir.

(4) Tarafların anlaşamamaları nedeniyle sulhün gerçekleşmediği veya sulhün gerçekleşmemiş sayıldığı hallerde ilgisine göre sulh komisyonu veya idare tarafından en geç yedi gün içinde bir tutanak düzenlenir ve ilgililere tebliğ edilir.

(5) Her türlü dava açılmasından veya icra takibine başlanılmasından, bunlardan yargı veya icra mercilerine intikal etmiş olanların takiplerinden ya da karar düzeltme hariç kanun yollarına gidilmesinden vazgeçmeye, davaları kabule, ceza uyuşmazlıklarında şikayetten vazgeçmeye, davadan feragat etmeye, maddi ve hukuki sebeplerle kamu menfaati görülmesi halinde buna dair onay vermeye, vazgeçilen veya tanınan ya da terkin edilen hak ve menfaatin değeri dikkate alınmak suretiyle;

a) Tutara ilişkin olmayanlar ile 2.000.000 Türk lirasına (bu tutar dahil) kadar olanlarda, hukuk biriminin görüşü alınarak, ilgili harcama yetkilisinin teklifi üzerine üst yönetici,

b) 2.000.000 Türk Lirasından 20.000.000 Türk Lirasına (bu tutar dahil) kadar olanlarda, merkez sulh komisyonunun görüşü alınarak, üst yöneticinin teklifi üzerine ilgili bakan,

c) 20.000.000 Türk Lirasından fazla olanlarda, ilgili idare merkez sulh komisyonunun ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak, ilgili bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu, yetkilidir. Bakan veya üst yönetici bu yetkisini sınırlarını açıkça belirlemek suretiyle alt kademelere devredebilir.

(6) Açılmasında ve takibinde Hazine veya idareye ait herhangi bir hak ve menfaat bulunmayan, yanlışlıkla açılan veya konusu kalmayan dava ve icra takiplerinin devamından ve bunlara ilişkin verilen kararlara karşı kanun yollarına ve her türlü davada karar düzeltme yoluna başvurulmasından vazgeçmeye, davayı takip eden hukuk müşaviri veya avukatın gerekçeli teklifi üzerine hukuk birimi amiri yetkilidir. Hukuk birimi amiri bu yetkisini alt kademelere devredebilir.

(7) 5 inci maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları ile 7 nci madde hükümleri uyarınca takip edilen diğer idarelere ait davalarda ve icra takiplerinde feragat, kabul ve sulh işlemleri ile 2.000.000 Türk Lirası üzeri uyuşmazlıklarda vazgeçme işlemleri uyuşmazlıkla ilgili idare tarafından yapılır. Tutara ilişkin olmayanlar ile değeri 2.000.000 Türk Lirası (bu tutar dahil) altındaki davaların ve icra takiplerinin devamından ve bunlara ilişkin verilen kararlara karşı kanun yollarına başvurulmasından vazgeçme işlemleri dosyayı takip eden idare tarafından yapılır.”

MADDE 15- 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 12– (1) İdari eylemler nedeniyle tam yargı davası açmadan önce ilgililerin, bu eylemleri yazılı bildirim veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her

halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde zararlarının giderilmesi için ilgili idareden sulh talebinde bulunmaları gereklidir.

(2) İdari yargı mercilerince iptal edilen idari işlem nedeniyle tam yargı davası açılmadan önce, dava açma süresi içinde işlemi tesis eden idareden sulh talebinde bulunulması gereklidir.

(3) Sulh talebinin, 9 uncu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şartları taşımaması halinde, idare tarafından usulüne uygun talepte bulunması için ilgiliye on beş gün süre verilir. Bu süre içinde talepte bulunulmadığı veya yeni talep usulüne olmadığı takdirde sulh gerçekleşmemiş sayılır ve bu husus karşı tarafa tebliğ edilir. Bu durumda dava açılabilir. Usulüne uygun yapılan sulh talebi, idarece ilgili sulh komisyonuna gönderilir.

(4) Sulh talebine, başvuruda bulunma ya da başvurunun idareye ulaşma tarihinden itibaren en geç otuz gün içinde cevap verilir. Sulh talebinin kabul edilmesi halinde aynı süre içinde dosya sulh komisyonuna gönderilir. Bu süre içinde cevap verilmemesi veya olumsuz cevap verilmesi halinde sulh gerçekleşmemiş sayılır.

(5) Sulh talebine konu uyuşmazlığın birden fazla idareyi ilgilendirmesi ve talebin usulüne uygun olması halinde, talepte bulunulan idare, diğer idareye bildirimde bulunur. Bildirimi alan idarenin kabul etmemesi halinde başvuru, sulh talebinde bulunulan idare tarafından sonuçlandırılır; diğer idarenin kabul etmesi halinde ise ilgili idarelerin sulh komisyonları müşterek bir komisyon olarak çalışır. Müşterek komisyonun 11 inci madde hükmü uyarınca onay gerektiren kararlarının idarelerin ilgili makamlarınca onaylanması halinde sulh gerçekleşir.

(6) Sulh işlemleri, usulüne uygun talepte bulunulmasından itibaren en geç altmış gün içinde sonuçlandırılmak zorundadır. Tarafların kabulü halinde bu süre bir defaya mahsus olmak üzere otuz gün daha uzatılabilir. Sulh işlemleri bu süreler içinde sonuçlandırılmamışsa sulh gerçekleşmemiş sayılır.

(7) Sulh anlaşmaları ilam hükmünde olup, sulh olunan miktar idare bütçesinden ödenir. Ancak vadeye bağlanmamış alacaklarda onaya tabi değilse sulh anlaşmasının imzalandığı, onaya tabi ise onaylandığı tarihten itibaren dört aylık sürenin dolmasından; vadeye bağlanmış alacaklarda ise vadenin dolmasından önce sulh anlaşması icraya konulamaz. Sulh anlaşması hükümleri yerine getirilmediği takdirde alacak 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesine göre belirlenen gecikme zammı oranında hesaplanan faizi ile birlikte takip ve tahsil edilir.

(8) Tarafların anlaşamamaları nedeniyle sulhün gerçekleşmediği veya sulhün gerçekleşmemiş sayıldığı hallerde, ilgisine göre sulh komisyonu veya idare tarafından en geç yedi gün içinde bir tutanak düzenlenir ve ilgililere tebliğ edilir.

(9) Dava açma süresi, sulh talebinin veya sulhe davetin taahhütlü olarak postaya verildiği veya başvurunun doğrudan yapıldığı tarihte durur. Sulhün gerçekleşmediği veya gerçekleşmemiş sayıldığına ilişkin tutanağın ilgiliye tebliği tarihinden itibaren dava açma süresi işlemeye devam eder.

(10) Sulhle sonuçlanmayan uyuşmazlıklarda, ödeme teklifleri ve taksitlendirme talepleri hariç olmak üzere bir daha sulh yolu uygulanmaz.

(11) Sulh ile sonuçlanan uyuşmazlık hakkında dava açılmaz.

(12) İdareler arasında çıkan her türlü idari uyuşmazlıkta, idarelerin birbirleri aleyhine idari yargıda dava açmadan önce karşı tarafı sulhe davet etmeleri zorunludur. Bu durumda kabul şartı aranmaksızın idarelerin sulh komisyonları müşterek komisyon olarak çalışır. Müşterek komisyonun 11 inci madde hükmü uyarınca onay gerektiren kararlarının ilgili makamlarca onaylanması halinde sulh gerçekleşir. Müşterek komisyonca uyuşmazlık çözümlenemediği takdirde idareler yargı yoluna başvurabilir. Ancak bakanlıklar arasındaki uyuşmazlıklar, müşterek komisyonca çözümlenemediği takdirde, Başbakanlık Sulh Komisyonu tarafından kesin olarak çözümlenir. Bu Komisyona uyuşmazlığın tarafı olan

bakanlıkların sulh komisyonu başkanları da katılır. Bu durumda, Başbakanlık Sulh Komisyonuna uyuşmazlıkla ilgili birimden gelen üye katılmaz. Oyların eşit olması halinde başkanın oyu yönünde karar verilmiş olur. Başbakanlık Sulh Komisyonunun onay gerektiren kararlarından 11 inci maddenin ikinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri kapsamında olanların Başbakan, (ç) bendi kapsamında olanların Bakanlar Kurulu tarafından onaylanması halinde sulh gerçekleşir.

(13) Bu madde kapsamındaki idari uyuşmazlıkların sulhen halli ile idari davaların açılmasından, takibinden, davayı kabul ve feragatten, kanun yollarına başvurulmasından vazgeçilmesi, 11 inci maddede belirtilen esaslara ve tutarlara göre belirlenir.

(14) Taraflarca kabul edilmesi halinde birinci ve ikinci fıkra kapsamı dışında kalan idari uyuşmazlıklara da sulh yoluna ilişkin hükümler uygulanabilir.”

MADDE 16- 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 14 üncü maddesinin birinci fıkrasına “muhakemat müdürleri,” ibaresinden sonra gelmek üzere “muhakemat müdür yardımcıları,” ibaresi, ikinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “muhakemat müdürü” ibarelerinden sonra gelmek üzere “, muhakemat müdür yardımcısı” ibareleri, (b) bendinde yer alan “muhakemat müdürü,” ibaresinden sonra gelmek üzere “muhakemat müdür yardımcısı ve” ibaresi ve (c) bendinde yer alan “muhakemat müdürü” ibaresinden sonra gelmek üzere “, muhakemat müdür yardımcısı” ibaresi eklenmiş; ikinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “%40’i” ibaresi “%45’i” ve (b) bendinde yer alan “(10.000)” ibaresi “(20.000)” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 17- 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 15 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 15/A maddesi eklenmiştir.

“Muafiyet ve istisna

MADDE 15/A- (1) İdareler her türlü dava ve icra işlemlerinde teminat yatırma mükellefiyetinden muaftır.

(2) Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümleri uyarınca düzenlenen sulh anlaşmaları damga vergisinden istisnadır.”

MADDE 18- 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “hukuki uyuşmazlık değerlendirme” ibaresi “sulh yoluna başvuru ve sulh” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 19- 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 3- (1) Bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 16 ncı maddesinde öngörülen yönetmelik çıkarılır ve bu yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden itibaren bir ay içinde sulh komisyonları kurulur.

(2) Sulh komisyonları, 1 Ocak 2019 tarihinde göreve başlar. Mevcut hukuki uyuşmazlık değerlendirme komisyonları, sulh komisyonlarının göreve başladığı tarihe kadar görevlerine devam eder, bu tarihe kadar sonuçlandırılmamış olan uyuşmazlıklar sulh komisyonlarına devredilir.

(3) 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin bu maddeyi ihdas eden Kanunla değiştirilen sulh yoluna başvuruya ilişkin hükümleri, bu hükümlerin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yargı mercilerinde görülmekte olan davalar ile icra takipleri hakkında uygulanmaz.

(4) 659 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin bu maddeyi ihdas eden Kanunla değiştirilmeden önceki 5 inci maddesi hükümleri; bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce Maliye Bakanlığı tarafından yürütölen muhakemat hizmetleri sonuçlanıncaya kadar uygulanmaya devam olunur.

(5) İdarelerin hukuk hizmetlerini yürötmek amacıyla avukatlık hizmetleri sınıfından dokuzuncu dereceli yedi yüz elli Avukat unvanlı kadro ile genel idari hizmetler sınıfından on üçüncü dereceli iki bin Memur unvanlı kadro ihdas edilmiştir. Bu kadroları, derece değişikliği yapmak suretiyle idarelerden uygun görölenlere tahsis etmeye Devlet Personel Başkanlığının görüşü ve Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu yetkilidir. Bu madde hükmüne göre idarelere tahsis edilen kadrolar 190 sayılı Kanun Hükümünde Kararnameye ekli cetvellerin ilgili bölümüne eklenmiş sayılır.”

MADDE 20- Bu Kanunun;

a) 1 inci, 2 nci, 3 üncü, 12 nci, 13 üncü, 14 üncü ve 15 inci maddeleri 1/1/2019 tarihinde,

b) Diğer maddeleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

MADDE 21- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.